

Nederlandse tekst (titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973).

## **RAAD VAN STATE, AFDELING ADMINISTRATIE**

### **A R R E S T**

-----

Nr. 91.071 van 24 november 2000

A. 74.071/VIII-457

In zake : **MOSBAH** El Ajmi,

die woonplaats heeft gekozen bij  
Mr. Pierre-Paul GEHUCHTEN  
en Mr. Jacques SAMBON, advocaten,  
Wijnheuvelenstraat 227  
1030 Brussel,

tegen :

**de Franse Gemeenschap,**  
vertegenwoordigd door haar regering,  
die woonplaats heeft gekozen bij  
Mr. Martine VAN ASSCHE, advocaat,  
Voorzittersstraat 28  
1050 Brussel.

---

### **DE RAAD VAN STATE, VIIIe KAMER,**

Gezien het op 21 april 1997 ingediende verzoekschrift, waarbij El Ajmi MOSBAH de nietigverklaring vordert van de ministeriële beslissing van 17 februari 1997 waarbij hij ontslagen wordt met een opzeggingstermijn van vijftien dagen die ingaat op de dag waarop die handeling ter kennis wordt gebracht;

Gezien de regelmatig uitgewisselde memories van antwoord en van wederantwoord;

Gezien het verslag van de heer ERNOTTE, auditeur bij de Raad van State;

Gelet op de beschikking van 7 juni 2000 waarbij de neerlegging van het dossier en het verslag ter griffie wordt gelast;

Gelet op de kennisgeving van het verslag aan de partijen en gezien de laatste memorie van de verwerende partij;

Gelet op de beschikking van 20 september 2000, waarvan aan de partijen kennis is gegeven en waarbij wordt bepaald dat de zaak voorkomt op de terechtzitting van 20 oktober 2000;

Gehoord het verslag van Mevr. DAURMONT, staatsraad;

Gehoord de opmerkingen van Mr. SAMBON, advocaat, die voor verzoeker verschijnt, en van Mr. LEVERT, loco Mr. VAN ASSCHE, advocaat, die voor de verwerende partij verschijnt;

Gehoord het eensluidend advies van de heer ERNOTTE, auditeur;

Gelet op titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973;

Overwegende dat de volgende feiten aan het geding ten grondslag liggen :

Sedert 1983 is verzoeker jaar na jaar tijdelijk aangewezen als leraar islamitische godsdienst in het door de Franse Gemeenschap georganiseerde onderwijs; hij oefent dat ambt uit aan het Institut Madeleine Jacquemotte te Evere.

Op 5 december 1996 schrijft verzoeker een brief naar de Minister-Presidente, waarbij hij haar op de hoogte brengt van de moeilijkheden die hij de twee voorgaande jaren heeft gehad in zijn relatie met sommige van zijn leerlingen en met het hoofd van het instituut waar hij is aangesteld; aan het einde van zijn brief vraagt verzoeker of hij de dag waarop hij zestig wordt (11 maart 1997) met pensioen kan gaan.

Vier dagen later schrijft de wnd. directeur van het genoemde instituut op zijn beurt naar de Minister-Presidente om te vragen dat verzoeker elders zou worden aangesteld; ter staving van dat verzoek voert de directeur twee zaken aan : enerzijds het incident waarbij een conflict is ontstaan tussen de betrokken leraar en de leerlingen van 4G naar aanleiding van de verdwijning van Loubna BENAÏSSA, en anderzijds het feit dat verzoeker van zijn studenten eist dat ze de passages uit de Koran in het Arabisch citeren.

In haar antwoord van 2 januari 1997 laat de Minister-Presidente de directeur van het Institut Madeleine Jacquemotte weten dat verzoeker niet kan worden overgeplaatst omdat hij niet vast benoemd is, maar tijdelijk is aangesteld; in dezelfde brief wordt de aandacht van de geadresseerde erop gevestigd dat, wanneer het gaat om maatregelen die genomen kunnen worden ten aanzien van leraars islamitische godsdienst, naar analogie op hen de bepalingen van het koninklijk besluit van 25 oktober 1971 toegepast moeten worden, met inachtneming, in voorkomend geval, van het algemene beginsel van de rechten van verdediging.

Op 10 januari 1997 richt de wnd. directeur van het instituut een brief aan verzoeker, die luidt als volgt :

" Mijnheer,

Het spijt me dat ik u moet wijzen op de volgende feiten :

1. uw eisen ten aanzien van uw leerlingen om zich in het kader van uw lessen in het Arabisch uit te drukken, ongeacht hoe u te werk gaat om dat doel te

bereiken. Die eis zorgt ervoor dat verscheidene leerlingen van de klas zakken, aangezien iedere weigering bestraft wordt met een nul.

2. uw houding ten aanzien van de leerlingen van de klas van juffrouw BENAÏSSA (zie bijgevoegde stukken).

3. uw houding ten aanzien van de ouders die uitgenodigd waren voor een ontmoeting met het lerarenteam in het kader van een tuchtklasseraad.

Ik ben er sterk van overtuigd dat de bovengenoemde feiten de goede organisatie van ons instituut ernstig in het gedrang brengen.

Om u de gelegenheid te bieden uw rechten van verdediging te doen gelden, nodig ik u uit om me zo snel mogelijk te spreken. Te dien einde verwacht ik u donderdag 16 januari 1997 om 10 uur in mijn bureau, Permekelaan 2 te Evere. Indien u niets van zich laat horen, zie ik me verplicht Mevrouw de Minister-Presidente te vragen een einde te maken aan uw contract als leraar aan het instituut.

Hoogachtend".

Zes dagen later, op 16 januari 1997 wordt verzoeker in het bijzijn van zijn raadsman gehoord door zijn directeur. Bij dat verhoor zijn nog twee andere personeelsleden van het instituut aanwezig. Nadat de wnd. directeur van het Institut Madeleine Jacquemotte verzoeker heeft geïnformeerd over de stappen die hij met betrekking tot hem zou ondernemen, stelt hij op 24 januari 1997 een brief op waarbij hij de minister voorstelt verzoeker te ontslaan en haar het proces-verbaal van het verhoor van betrokkene verzendt.

Bij brieven die hij in het begin van de maand februari 1997 richt aan het hoofd van het betrokken instituut en aan de Minister-Presidente, reageert verzoekers raadsman op het voorstel van ontslag van zijn cliënt dat kort daarvoor is gedaan; in die brieven betwist hij het bestaan en de kwalificatie van de feiten die verzoeker ten laste worden gelegd en maakt hij uitdrukkelijk voorbehoud wat betreft de inachtneming van de rechten van verdediging. Op 17 februari keurt de Minister-Presidente het omstreden ontslag goed. Die beslissing, die de bestreden handeling is, wordt bij een aangetekende brief ter kennis van verzoeker gebracht, waarvan hij op 22 februari ontvangst heeft gemeld;

Overwegende dat verzoeker een eerste middel ontleent aan schending "van de basisbeginselen van de tuchtprocedure en van de algemene principes, inzonderheid aan schending van de rechten van verdediging en aan schending van het beginsel van behoorlijk bestuur, alsook aan schending van de artikelen 32 en volgende (...) van het koninklijk besluit van 25 oktober 1971"; dat verzoeker er in een eerste onderdeel op wijst dat, aangezien zijn ontslag een tuchtmaatregel is, hij toegang had moeten krijgen tot het dossier dat tegen hem was samengesteld; dat hij in een tweede onderdeel aanvoert dat hij niet op regelmatige wijze ontslagen kon worden zonder dat toepassing werd gemaakt van de bepalingen (artikelen 122 tot 134) van het statuut van 22 maart 1969, die bij artikel 32 van het koninklijk besluit van 25 oktober 1971 van toepassing zijn verklaard op de leermeesters en de leraars godsdienst, of zonder dat hij soortgelijke waarborgen heeft gekregen als die bepaald in de genoemde rechtspositionele voorschriften;

Overwegende dat de verwerende partij als volgt op het eerste onderdeel van het middel antwoordt :

- a) sedert het gesprek dat hij op 5 december 1996 met zijn directeur heeft gehad, had verzoeker kennis van het dossier van de verwerende partij en meer in het bijzonder van het verslag van Mevrouw DESTRAIN;
- b) verzoeker heeft niets ondernomen om de stukken te verkrijgen waarop de hem ten laste gelegde beschuldigingen gebaseerd zijn;
- c) de belangrijkste stukken uit het dossier waarop de directie van het Institut Madeleine Jacquemotte haar beoordeling heeft gegrond, zaten bij de brief van 10 januari 1997, waarbij verzoeker verzocht is zes dagen later vóór zijn directeur te verschijnen;
- d) de gegevens van het dossier waren ter beschikking van verzoeker tijdens diens verhoor op 16 januari 1997;

dat de verwerende partij, wat het tweede onderdeel van het middel betreft, opmerkt dat, aangezien er geen hoofd van de islamitische eredienst is, artikel 9 van de wet van 29 mei 1959 nooit uitwerking heeft kunnen hebben wat de islamitische godsdienst betreft, zodat er geen rechtspositionele bepaling voorhanden is die van toepassing is op de leraars van die godsdienst; dat ze niettemin, ter eerbiediging van het algemene beginsel van de rechten van verdediging, de reglementaire bepalingen heeft toegepast die gelden voor de tijdelijk aangestelde leraars godsdienst van de katholieke, de protestantse en de Israëlitische eredienst ten aanzien van wie een voorstel tot ontslag is gedaan;

Overwegende dat verzoeker in zijn wederantwoord het volgende stelt :

- "
- het gesprek van 5 december 1996 was een informeel gesprek tijdens hetwelk geen toespeling is gemaakt op het samenstellen van een "dossier";
  - dat staat des te meer vast daar de wnd. directeur van het Institut Madeleine Jacquemotte in de brief die hij op 9 december 1996 naar de Minister-Présidente stuurt de buitengerechtigde bekentenis doet dat moeilijk te ontwarren valt wie aanvankelijk verantwoordelijk is voor de genoemde incidenten; anders gezegd, hij heeft op dit tijdstip niet het bewijs dat verzoeker oorspronkelijk iets te maken heeft met de betrokken grieven; ...
  - het staat vast dat ... niet alle relevante referentiestukken gevoegd zijn (bij de oproepingsbrief die op 10 januari 1997 naar verzoeker is gestuurd). Die brief vermeldt evenmin het bestaan van een dossier dat verzoeker zou kunnen inzien";

Overwegende dat de verwerende partij in haar laatste memorie uiteenzet dat artikel 9 van het koninklijk besluit van 25 oktober 1971 tot vaststelling van het statuut van de leermeesters, de leraars en de inspecteurs katholieke, protestantse, Israëlitische, orthodoxe en islamitische godsdienst der onderwijsinrichtingen van de Franse Gemeenschap het volgende bepaalt :

- " Tijdens de periode van zijn tijdelijke aanstelling wordt, met inachtneming van een opzeggingstermijn van vijftien dagen, een tijdelijk aangestelde leermeester of leraar godsdienst afgedankt door de Minister, hetzij op gemotiveerd voorstel van het hoofd van de eredienst, hetzij op gemotiveerd voorstel van het inrichtingshoofd. Dit voorstel wordt aan het personeelslid voorgelegd op het ogenblik dat het wordt opgemaakt. Het tijdelijk personeelslid viseert en dateert dit voorstel. Hij bezorgt het dezelfde dag terug."

dat ze daaruit afleidt dat het ontslag met inachtneming van een opzeggingstermijn, zoals bepaald in dit artikel, geen tuchtstraf is, maar de enige rechtspositionele mogelijkheid om een einde te maken aan de uitoefening van een ambt door een tijdelijk personeelslid wiens wijze van dienen niet beantwoordt aan het belang van de openbare dienst onderwijs; dat ze voorts stelt dat luidens artikel 122 van het statuut van 22 maart 1969 waarnaar artikel 32 van het genoemde koninklijk besluit van 25 oktober 1971 verwijst, de tuchtregeling alleen van toepassing is op vastbenoemde ambtenaren; dat volgens haar slechts wanneer ordemaatregelen en tuchtstraffen naast elkaar bestaan, zoals de voorlopige schorsing en de schorsing bij wijze van tuchtmaatregel, de overplaatsing bij ordemaatregel en de overplaatsing bij tuchtmaatregel, in sommige gevallen twijfel kan rijzen over de werkelijke aard van de beslissing; dat de verwerende partij aanvoert dat uit het administratief dossier - uit de brief van 9 december 1996 van het hoofd van het instituut en uit het verhoor van 16 januari 1997 - en uit de motivering zelf van de bestreden beslissing blijkt dat daarmee geenszins beoogt wordt te straffen; dat ze van oordeel is dat aangezien een ontslag met inachtneming van een opzeggingstermijn geen tuchtstaf is, het beginsel van de inachtneming van de rechten van verdediging niet van toepassing is, doch slechts het beginsel "audi et alteram partem", dat in acht genomen moet worden voor enige ernstige maatregel wordt overwogen die verband houdt met de wijze van dienen van een personeelslid; dat ze citeert uit de rechtsleer en uit de rechtspraak, waaruit blijkt dat de Raad van State zich soepeler opstelt bij de controle van het tweede beginsel en het voldoende is dat het recht om te worden gehoord op dienstige wijze uitgeoefend is kunnen worden; dat ze stelt dat dat beginsel in casu ontegensprekelijk geëerbiedigd is, aangezien verzoeker uitleg heeft verstrekt in een brief van 5 december 1996, opgeroepen is bij een brief van 10 januari 1997, waarin de drie gelaakte feiten vermeld worden, waarin erop gewezen wordt dat de kans van ontslag bestaat en die als bijlage de drie stukken van het dossier bevat, namelijk het verslag van Mevr. DESTRAIN d.d. 4 december 1996 en de twee stukken waarvan sprake is in punt 3 van dat verslag, en verzoeker op 16 januari 1997 in het bijzijn van zijn advocaat gehoord is; dat ze daarenboven opmerkt dat tijdens het verhoor van 16 januari 1997 noch verzoeker noch diens raadsman heeft gevraagd dat het

verhoor zou worden uitgesteld, wat ze beslist zouden hebben gedaan indien ze verrast zouden zijn geweest door de overlegging van nieuwe stukken;

Overwegende dat het algemene rechtsbeginsel luidens hetwelk ieder personeelslid van een openbare dienst de mogelijkheid heeft zich vrij en naar behoren te verdedigen tegen de hem gedane tenlasteleggingen, onder meer inhoudt dat de betrokkene vóór zijn verhoor de mogelijkheid heeft gehad het hele dossier in te zien waarop de overheid zich gebaseerd heeft om hem bepaalde zaken ten laste te leggen en ten aanzien van hem een tuchtmaatregel in het vooruitzicht te stellen; dat uit het onderzoek van de oproeping die op 10 januari 1997 naar verzoeker is gestuurd en uit andere stukken van het administratief dossier blijkt dat geen van die stukken een passage bevat die verzoeker informeert over de mogelijkheden waarover hij beschikt om het dossier waarop het voorstel van ontslag steunt in te zien; dat in die brief van 10 januari 1997 weliswaar "zie stukken als bijlage" staat, maar niet vermeld wordt welke stukken bijgevoegd zijn en aldus met die brief niet het bewijs wordt geleverd dat het hele dossier dat tegen verzoeker is opgemaakt hem daadwerkelijk is overgezonden; dat daarenboven de plaats waar in de bedoelde brief de betrokken verwijzing naar bijlagen staat, aantoonde dat de stukken waarnaar aldus verwezen wordt geen betrekking hebben op alle zaken die verzoeker ten laste worden gelegd, maar slechts op één ervan, namelijk de houding die hij heeft aangenomen vóór de klas van Najat BENAÏSSA; dat de door de verwerende partij verdedigde stelling dat verzoeker kennis had kunnen nemen van zijn dossier tijdens het gesprek dat hij op 5 december 1996 met zijn directeur had, niet gestaafd wordt; dat immers door de personen die die vergadering hebben bijgewoond geen notulen zijn opgemaakt en uit het relaas dat verzoeker daarvan doet in de brief die hij diezelfde dag aan de Minister-Presidente heeft gestuurd, blijkt dat betrokkene te dier gelegenheid weliswaar kennisgenomen heeft van sommige grieven die zijn directeur tegen hem inbracht, maar niet wist op welke stukken die beschuldigingen berustten, noch welke gevolgen de directeur van plan was te verbinden aan de tenlasteleggingen die hij kort daarvoor had uiteengezet; dat in tegenstelling tot wat de verwerende partij aanvoert, de raadsman van verzoeker zich zowel tijdens het verhoor van zijn cliënt op 16 januari 1997 als nadien, in zijn brieven van begin

februari 1997, erover beklagd heeft dat hij geen toegang had tot de stukken waarop de beschuldigingen tegen zijn cliënt gebaseerd waren; dat zelfs indien die stukken overgelegd zouden zijn toen verzoeker op 16 januari 1997 verschenen is, het omstreden ontslag vatbaar blijft voor kritiek aangezien zulk een werkwijze verzoeker kennelijk niet voldoende tijd liet om zijn verweer daadwerkelijk te kunnen organiseren; dat het eerste middel, voorzover het ontleend is aan schending van het algemene rechtsbeginsel van de rechten van verdediging, gegrond is;

Overwegende dat er geen grond is om de overige middelen van het beroep te onderzoeken, die, gesteld dat ze gegrond zijn, niet tot een ruimere nietigverklaring zouden kunnen leiden,

## **B E S L U I T :**

### **Artikel 1.**

Vernietigd wordt de ministeriële beslissing van 17 februari 1997 waarbij El Ajmi MOSBAH ontslagen wordt met inachtneming van een vooropzegging van vijftien dagen.

**Artikel 2.**

De kosten, bepaald op 7.000 frank, komen ten laste van de verwerende partij.

Aldus uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting, op vierentwintig november tweeduizend door :

|                    |                  |
|--------------------|------------------|
| de Hr. GEUS,       | kamervoorzitter, |
| Mevr. DAURMONT,    | staatsraad,      |
| Mevr. GEHLEN,      | staatsraad,      |
| Mevr. HONDERMARCQ, | griffier.        |

**De Griffier,**

**De Voorzitter,**

**M.-Cl. HONDERMARCQ.**

**J.-Cl. GEUS.**

VERTALING OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 63,  
EERSTE LID, VAN DE WETTEN OP DE RAAD VAN STATE,  
GECOÖRDINEERD OP 12 JANUARI 1973.